

Rapportage verkenner/ informateur

In het kader van de coalitievorming in de Gemeente Raalte

Hans Vroomen,

Raalte, 11 april 2022

Samenvattend advies

Coalitievorming

Op basis van de door mij gevoerde gesprekken met de fracties uit de gemeenteraad van Raalte adviseer ik de fracties van BB, CDA en VVD de vorming van een coalitie te laten onderzoeken. Ik stel vast dat de bereidheid bij deze drie fracties aanwezig is.

De eerste stap die gezet moet worden is het opstellen van een coalitieakkoord op hoofdlijnen. De voorliggende rapportage bevat aanbevelingen over de onderwerpen die hierin een plaats zouden kunnen krijgen.

Bij de vorming van een nieuw college dient expliciet te worden stilgestaan bij de invulling van de rol van wethouders in een collegiaal bestuur. Hier zou een meerjarig ontwikkelprogramma voor kunnen worden opgezet.

Het college zou, naast de burgemeester, bij voorkeur moeten bestaan uit vier wethouders.

Het voortouw voor de vervolgstap in de coalitievorming neer te leggen bij de fractie van BB.

Programma voor de gemeenteraad

Mijn advies is om na de vaststelling van het coalitieakkoord vanuit de gemeenteraad een raadsagenda te ontwikkelen, waarin voor de Raalter samenleving belangrijke onderwerpen worden geagendeerd en in tijd uitgezet. De maatschappelijke betrokkenheid richt zich daarbij op de (grote) inhoudelijke discussies die in de komende vier jaar gevoerd zullen worden.

1. Verantwoording proces

Op 31 maart hebben de fracties van Gemeentebelangen (GB) en Burgerbelangen (BB) mij gevraagd om op te treden als verkenner/informateur in de kader van de coalitievorming in Raalte. Dit als vervolg op de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen van 14-16 maart van dit jaar.

Mij is verzocht op 2 en 5 april gesprekken te voeren met alle fracties uit de gemeenteraad en aan de hand daarvan schriftelijk verslag te doen. De opdrachtformulering treft u aan als bijlage bij dit verslag (bijlage 1). Het verzoek was zo snel mogelijk te rapporteren aan beide opdracht gevende partijen. De rapportage gaat naar beide partijen en zal door de verkenner/informateur worden toegelicht tijdens een openbare vergadering.

Op 2 april heb ik een oriënterend gesprek gevoerd met de burgemeester en gesprekken gevoerd met de fracties van PvdA, VVD en CDA. Op 5 april hebben gesprekken plaatsgevonden met de fracties van Groen Links, D'66, BB en GB. Als gespreksleidraad hebben de in de opdrachtformulering genoemde vragen gediend. Daarnaast zijn afspraken gemaakt over de communicatie tijdens het verkennings-/informatieproces.

Naast deze gesprekken heb ik kennis genomen van het duidingsdebat, dat op 30 maart in de gemeenteraad heeft plaatsgevonden, de programma's van de politieke partijen en de notitie van het directieteam van de gemeente Raalte van 16 maart jl.

Naar aanleiding van mijn bevindingen uit de gevoerde gesprekken en het duidingsdebat, heb ik de fracties van CDA, VVD, BB en GB op 9 april uitgenodigd voor een verdiepend, resp. toetsend, gesprek. Op basis van deze stappen treft u bijgevoegd mijn rapportage en advies aan voor het vervolgproces.

Bij de uitvoering van de mij versterkte opdracht heb ik secretariële en logistieke ondersteuning mogen ontvangen van de griffier van de gemeenteraad, de heer Coen Knipping. Daarnaast is mevrouw Truus Klein Wolterink, plv. griffier van de gemeenteraad, opgetreden als verslaglegger van de gesprekken die ik op dinsdag 5 april heb gevoerd.

Van mijn kant graag hartelijke dank voor de plezierige en voortvarende samenwerking.

2. Coalitievorming

De kern van mijn opdracht is vast te stellen, welke coalitie het meest voor de hand ligt.

Tijdens de gevoerde gesprekken is met alle fracties open en constructief gesproken over de duiding van de verkiezingsuitslag en de mogelijkheden van coalitievorming. Het is van belang om vast te stellen, dat in beginsel bij alle partijen de bereidheid tot samenwerking in een coalitie aanwezig is. Alle partijen zijn bereid om bestuurlijke verantwoordelijkheid te dragen. Dat neemt niet weg, dat de ene combinatie meer voor de hand ligt dan de andere. Voor de beoordeling van coalitiemogelijkheden hanteer ik drie uitgangspunten:

- Numerieke stabiliteit,
- Programmatische stabiliteit,
- Vertrouwen.

Ik licht deze uitgangspunten toe. Als ondergrens voor een stabiele combinatie geldt, dat een meerderheid in de gemeenteraad aanwezig is die de coalitie steunt (numerieke stabiliteit). Feitelijk gaat het om de vraag: omvat de coalitie de helft plus één zetel in de Raad (in Raalte gaat het dan om 13 zetels). Hoe meer zetels een coalitie weet te bereiken, hoe stabielere deze wordt geacht te zijn. Echter, hoe meer zetels de coalitie heeft verzameld, hoe minder ruimte er in de Raad is voor een "tegengeluid". Dit doet afbreuk aan het debat in de Raad.

Een coalitie zal moeten beschikken over een programma waaruit blijkt wat men wil bereiken (programmatische stabiliteit). Je moet weten waar je met elkaar voor gaat. Dit programma vormt de weerslag van onderhandelingen tussen de coalitiepartners. Het laat zien dat de partners elkaar programmatisch kunnen vinden, danwel afspraken kunnen maken over die onderwerpen waarin afwijkende standpunten kunnen worden geaccepteerd. De programmatische verschillen tussen de fracties in de Raad acht ik op hoofdlijnen overbrugbaar.

Tot slot is het onderling vertrouwen van belang (vertrouwen). Hierbij gaat het om de vraag of deelnemers aan een combinatie onderling het gevoel hebben gehoord en gerespecteerd te zullen worden. Of zij tegenstellingen kunnen overbruggen en hun programma kunnen realiseren. Zien ze het zitten met elkaar? In coalitievorming gaat het eigenlijk om de vraag: zien ze het met elkaar meer zitten dan met andere fracties?

In deze fase van de vorming van een combinatie (verkenning/informatie) voor de nieuwe raadsperiode is vooral de vraag aan de orde: welke *inschatting* hebben de fracties om met elkaar te kunnen komen tot een stabiele coalitie.

Mogelijke combinaties

Op 2 en 5 april heb ik met alle fracties gesproken over de duiding van de uitslag van de verkiezingen en de vraag welke coalities zij voor mogelijk houden. Op basis van de gesprekken die ik met de fracties heb gevoerd ontstaat een beeld van de mogelijkheden tot coalitievorming. Aan de hand van onderstaand schema worden de conclusies van deze gesprekken samengevat. Vanzelfsprekend valt dan de nuance uit de gesprekken weg, maar het geeft globaal een beeld van de haalbaarheid van combinaties.

Voorkeurscombinatie

Eerste voorkeursvariant coalitievorming per fractie¹:

	GB	BB	CDA	VVD	GroenLinks	D66	PvdA	Aantal zetels
Zetels	7	7	5	3	1	1	1	25
Gemeentebelangen								19
Burgerbelangen								15
CDA								15
VVD								15
GroenLinks								14
D66								15
PvdA								19

Op basis van dit overzicht blijkt, dat zowel BB, CDA en VVD elkaar over en weer zien als partners in een coalitie (eerste voorkeur). Samen hebben deze partijen 15 zetels in de gemeenteraad en daarmee een (rekenkundig) stabiele meerderheid.

Zoals hiervoor opgemerkt, valt de nuance uit de gesprekken in de bovenstaande schema's weg. Ik heb dan ook op 9 april een verdiepend, resp. toetsend gesprek gevoerd met de fracties van CDA, VVD en BB. Op basis van deze gesprekken, stel ik vast dat zij de mogelijkheden van een dergelijke coalitie als eerste willen verkennen.

Op basis van deze vaststelling **adviseer ik** om de vorming van een coalitie van BB, CDA en VVD verder te onderzoeken.

¹ De tweede voorkeursvariant en een derde optie is opgenomen in bijlage 2

3. *Vervolgproces*

In het kader van de verkenning van een mogelijke coalitie van BB, CDA en VVD moeten een aantal vragen worden beantwoord:

- Over welke programmatische punten moeten afspraken worden gemaakt,
- Welke vorm moet het programma krijgen,
- Wat is de opgave en de samenstelling van een nieuw te vormen college.

Hierbij treft u mijn advies aan.

Programmatische punten

Aan BB, CDA en VVD heb ik de vraag gesteld over welke onderwerpen in ieder geval afspraken moeten worden gemaakt, zodat er programmatische overeenstemming kan worden bereikt. De volgende onderwerpen zijn daarbij aan de orde geweest:

- De woonopgave: in het bijzonder de ruimte daarin voor vluchtelingen/ arbeidsmigranten en de gevolgen van de opgave voor het agrarisch gebied.
- De duurzaamheidsopgave en het realiseren van de doelstellingen vanuit de RES.
- Het behoud van de financiële positie van de gemeente Raalte en het behoud van het evenwicht.
- De investering in de gemeentelijke organisatie om vorm te geven aan de maatschappelijke opgaven.

Het **advies** is om in ieder geval de voorgaande onderwerpen het gesprek te voeren en te komen tot afspraken met elkaar. Een nadere verkenning door de drie fracties van eventuele discussiepunten, mede aan de hand van de notitie van het directieteam van 16 maart jl., is daarbij raadzaam.

Vorm van het programma

In de gevoerde gesprekken ervaar ik een sterke behoefte om snel een start te maken met een nieuwe coalitie en een nieuw college. De opgaven waar Raalte zich voor gesteld ziet zijn groot en er wordt een grote urgentie gevoeld gezien de lokale en regionale ontwikkelingen. Anderzijds is er behoefte om zowel de Raad goed in positie te brengen (en alle fracties zoveel mogelijk te betrekken). Maar ook om de samenleving te betrekken.

Mijn **advies** is om te komen tot een coalitieakkoord op hoofdlijnen, waarin nu al te voorziene geschilpunten worden beslecht en (zo nodig) procesafspraken worden gemaakt.

Het **advies** is na de vaststelling van het coalitieakkoord vanuit de gemeenteraad te komen tot een raadsagenda waarin de voor de Raalter samenleving belangrijke onderwerpen worden geagendeerd en in tijd uitgezet. Daarin kunnen afspraken worden gemaakt over de rol van het college, de rol van de gemeenteraad en het betrekken van de Raalter

samenleving. De maatschappelijke betrokkenheid richt zich daarbij op de (grote) inhoudelijke discussies die in de komende vier jaar gevoerd zullen worden en voor de Raalter samenleving van belang zijn.

Als bijlage 3 treft u een groslijst van de onderwerpen die door de fracties uit de gemeenteraad als belangrijk zijn genoemd. De groslijst kan worden gebruikt om te komen tot een eerste opzet voor een raadsagenda.

Opgave en samenstelling van een college

Zoals eerder al vastgesteld heeft Raalte te maken met grote en uitdagende opgaven: er zijn veel ambities. Dit vraagt veel van de ambtelijke organisatie. Vanzelfsprekend doet dit ook een groot beroep op de inzet en deskundigheid van het college van burgemeester en wethouders. Met de komst van een nieuwe coalitie heeft daarnaast een ingrijpende wijziging van de samenstelling plaats. Los van de coalitieonderhandelingen hebben drie van de vijf wethouders uit het zittende college aangegeven afscheid te zullen nemen.

Het **advies** is om bij de vorming van een nieuw college expliciet stil te staan bij vraagstukken als: de betekenis van collegiaal bestuur, het schaken van een wethouder op vele borden tegelijk, het samen ontwikkelen van een open bestuurscultuur, en, het opereren in een politiek-bestuurlijke omgeving (lokaal en regionaal). Dit zou kunnen uitmonden in een meerjarig ontwikkelprogramma.

In de gesprekken die ik heb gevoerd is ook de vraag aan de orde geweest wat de omvang van het college zou moeten zijn. Het **advies** is gezien de opgaven en de benodigde inzet uit te gaan van vier fulltime wethouders.

Vervolgfase

Met de voorliggende rapportage is m.i. een basis gelegd voor een vervolgstap in de coalitievorming in Raalte. Mijn **advies** is om het voortouw voor de vervolgfase neer te leggen bij de fractie van BB.

Bijlage 1

Opdracht verkenner/informateur

Voorafgaand aan het proces zal de verkenner/informateur contact hebben met de burgemeester.

Op zaterdag 2 april en dinsdagavond 5 april zullen er gesprekken met alle fracties plaatsvinden.

Alle fracties krijgen dezelfde vragen:

1. Welke duiding geeft uw fractie aan de uitslag van de verkiezingen?
2. Welke coalitie is, gegeven de verkiezingsuitslag, de meest logische of voor de hand liggende combinatie en waarom?
3. En aan welke mogelijke combinaties kan worden gedacht?
4. Bent u als partij ook bereid om deel te nemen aan het college?
5. Zijn er combinaties waar uw fractie niet aan meedoet?
6. Aan welk soort akkoord wordt gedacht?
7. Wat zijn voor u de belangrijke onderwerpen?
8. Welke aandachtspunten geeft u mee voor het vervolg?

Verzoek aan de verkenner/informateur om op basis van de gegeven reacties schriftelijk verslag uit te brengen:

- Welke rode draad is er te halen uit de gegeven duidingen?
- Voor welke coalities is het meeste draagvlak?
- Hebben deze partijen ook aangegeven ook deel te nemen aan het college met meeste draagvlak?
- Wat zijn de meegegeven aandachtspunten?
- Wat is het advies t.a.v. het vervolg

Verkenner/informateur rapporteert zo snel als mogelijk

De definitieve versie wordt zonder tussenoverleg met derden tegelijkertijd teruggekoppeld aan de twee grootste partijen (GB en BB)

Definitieve versie wordt door de verkenner/informateur toegelicht tijdens een openbare vergadering.

Bijlage 2

De tweede voorkeursvariant en een derde optie

Met alle fracties is stil gestaan bij de vraag wat hun tweede voorkeur voor een coalitie is. Dit voor het geval de voorkeursvariant niet haalbaar blijkt.

Tweede voorkeursvariant coalitievorming per fractie:

	GB	BB	CDA	VVD	GroenLinks	D66	PvdA	Aantal zetels
Zetels	7	7	5	3	1	1	1	25
Gemeentebelangen								15
Burgerbelangen			*	*	*	*	*	N.A.
CDA								15
VVD								15
GroenLinks								15
D66					*	*	*	14/15
PvdA								15

De tweede voorkeur van de fracties in de Raad is de combinatie: GB, CDA, VVD. Deze coalitie leidt eveneens tot een meerderheid van 15 zetels in de Raad. Alle drie de deelnemers zien deze combinatie als hun tweede voorkeur.

Derde optie:

Er is nog een derde mogelijkheid: er wordt een combinatie gebouwd van GB en BB (14 zetels in de Raad). Het gaat in deze optie om een amendement op de eerste voorkeur van GB en de tweede voorkeur van BB. Een verbreding met een combinatie van D'66, PvdA en GroenLinks of een van deze partijen kan in beeld komen. Zowel VVD en CDA hebben aangegeven niet aan deze combinatie met GB en BB te willen deelnemen.

Bijlage 3

Groslijst maatschappelijke opgaven tbv opbouw Raadsagenda

GB	Ruimtelijk gebied / buitengebied waarbij alle actoren een plek krijgen
GB	Klimaat en duurzaamheid
GB	Inwonersparticipatie, alle inwoners mogen meedoen
GB	Sociaal domein: moet op niveau blijven.
GB	Vitale dorpskernen, maatwerk voor dorpsplannen
GB	Wonen, verstedelijkingsopgave inclusief vervoersontwikkeling
BB	Zorg voor de agrarische sector
BB	Kwaliteit van de openbare ruimte en het buitengebied
BB	Sociaal domein, iedereen doet mee
BB	Veiligheid
BB	Verstedelijkingsagenda / woningbouw
CDA	Agrarisch, stikstof, gebiedsgerichte aanpak , duurzaamheid/klimaat
CDA	De leefbaarheid van wijk en dorp zoals inclusie en goed met elkaar kunnen blijven wonen
CDA	Wonen
CDA	De regio met de verstedelijkingsopgave en waartoe je je wilt ontwikkelen. Daar hoort ook mobiliteit, N35 en spoor bij
WD	Een gezonde financiële positie
WD	Er ligt een grote opgave vanuit de regio, woningbouw
WD	Ontwikkelingen rondom N35 en de stationsomgeving
GL	Natuur inclusieve landbouw
GL	Versnelling van de energietransitie, 2030 i.p.v. 2050
GL	Biodiversiteit
GL	Energiecoöperatie, Eigen Energie Coöperaties
GL	Voedselcoöperatie
GL	Ontwikkelen Openbaar Vervoer inclusief F35
GL	Inclusiviteit, iedereen doet mee
GL	Wonen (natuurinclusief wonen)
D66	Duurzaamheid
D66	Bereidheid van partijen stappen te zetten in voor D66 belangrijke onderwerpen, hierin naar elkaar toe te bewegen en elkaar wat te gunnen. D66 is ook bereid stappen te zetten naar belangrijke standpunten van andere partijen.
D66	Integratie
D66	Wonen
D66	Democratie
PvdA	Duurzaamheid en klimaat
PvdA	Sociale sector inclusief de inflatie die er komt en de gevolgen daarvan
PvdA	Regionale ontwikkeling Zwolle
PvdA	Woningbouw, voornamelijk bouwen voor iedereen en daarin een kentering bewerkstelligen